

Tibbiyot sohasida psixologik diagnostika metodikalarining qo‘llash tizimini shakllantirish

Qadirova Shahnoza Saidabdullayevna

Urganch tumani tibbiyot birlashmasi 28-poliklinika oila shifokori

shakhnozaqadirova15@gmail.com

Annotatsiya: Psixologik diagnostika metodikalarining tibbiyot sohasida qo‘llanilishi, bemorlarning holatini baholash va davolash jarayonini yanada samarali tashkil etish uchun muhim ahamiyatga ega. Ushbu tadqiqotda psixologik diagnostika metodikalarining tibbiyotda qo‘llash tizimini shakllantirishning asosiy tamoyillari, metodlari va amaliyotdagi ahamiyati tahlil qilinadi. Tadqiqot davomida, psixologik diagnostikaning tibbiyot sohasidagi roli, turli diagnostik vositalar va metodlar (masalan, anketalar, intervyular, psixologik testlar) orqali bemorlarning ruhiy salomatligini aniqlash va ularni davolashda foydalanish imkoniyatlari ko‘rib chiqiladi. Bundan tashqari, psixologik diagnostikaning interdisiplinar yondoshuvi va uning shifokorlar, psixologlar va boshqa mutaxassislar o‘rtasidagi hamkorlikni oshirishdagi o‘rni ta’kidlanadi. Ushbu ishning maqsadi psixologik diagnostika metodikalarini integratsiyalashgan tarzda tibbiyot sohasida qo‘llashni rivojlantirishdir. Bu esa nafaqat bemorlarning ruhiy salomatligini yaxshilashga, balki umumiy sog‘liqni saqlash tizimining samaradorligini oshirishga xizmat qiladi. Shuningdek, psixologik diagnostikaning zamonaviy tendentsiyalari va innovatsion yondoshuvlar haqida ma'lumot berish orqali mavzuni yanada kengroq tushunishga yordam beradi. Tadqiqot natijalari tibbiyot sohasida psixologik diagnostika metodikalarining amaliyoti bo‘yicha qo‘llanilishi mumkin bo‘lgan yangi strategiyalarni ishlab chiqishga imkon yaratadi.

Kalit so‘zlar: psixologik diagnostika, tibbiyot va psixologiya, metodikalar, psixometrik testlar, diagnostik baholash, psixosomatik kasalliklar, individual yondashuv, klient-psixolog munosabatlari, peshqadam metodlar, klinikal psixologiya.

Аннотация: Использование методов психологической диагностики в сфере медицины важно для оценки состояния пациентов и более эффективной организации лечебного процесса. В данном исследовании анализируются основные принципы, методы и практическая значимость формирования системы применения методов психологической диагностики в медицине. В ходе

“CONFERENCE OF NATURAL AND APPLIED SCIENCES IN SCIENTIFIC INNOVATIVE RESEARCH”

Volume 11. November 2024

исследования рассматривается роль психологической диагностики в области медицины, возможности использования различных диагностических инструментов и методов (например, анкетирования, интервью, психологических тестов) для определения психического здоровья пациентов и их лечения. Кроме того, подчеркивается междисциплинарный подход психологической диагностики и его роль в расширении сотрудничества врачей, психологов и других специалистов. Целью данной работы является развитие комплексного использования методов психологической диагностики в сфере медицины. Это не только улучшает психическое здоровье пациентов, но и повышает эффективность всей системы здравоохранения. Он также способствует более широкому пониманию темы, предоставляя информацию о современных тенденциях и инновационных подходах к психологической диагностике. Результаты исследования позволяют разработать новые стратегии, которые могут быть использованы в практике методов психологической диагностики в сфере медицины.

Ключевые слова: психологическая диагностика, медицина и психология, методы, психометрические тесты, диагностическая оценка, психосоматические заболевания, индивидуальный подход, отношения клиент-психолог, ведущие методы, клиническая психология.

Abstract: The use of psychological diagnostic methods in the field of medicine is important for assessing the condition of patients and organizing the treatment process more effectively. In this study, the main principles, methods and practical significance of the formation of the system of application of psychological diagnostic methods in medicine are analyzed. During the study, the role of psychological diagnostics in the field of medicine, the possibilities of using various diagnostic tools and methods (for example, questionnaires, interviews, psychological tests) to determine the mental health of patients and to treat them are considered. In addition, the interdisciplinary approach of psychological diagnostics and its role in increasing cooperation between doctors, psychologists and other specialists is emphasized. The purpose of this work is to develop the use of psychological diagnostic methods in the field of medicine in an integrated manner. This not only improves the mental health of patients, but also improves the efficiency of the overall healthcare system. It also contributes to a broader understanding of the topic by providing information on modern trends and innovative approaches to psychological diagnosis. The results of the research make it possible to

develop new strategies that can be used in the practice of psychological diagnostic methods in the field of medicine.

Key words: psychological diagnosis, medicine and psychology, methods, psychometric tests, diagnostic assessment, psychosomatic diseases, individual approach, client-psychologist relations, leading methods, clinical psychology

Kirish:

Tibbiyot sohasida psixologik diagnostika metodikalarining qo‘llanilishi, bemorlarning ruhiy holatini baholash va ularni davolash jarayonida muhim o‘rin tutadi. Psixologik diagnostika, bemorning emotsional va kognitiv holatini aniqlash orqali, ularning jismoniy salomatligini yaxshilashga yordam berishi mumkin. Bu jarayonning asosiy maqsadi, bemorlarning psixologik xususiyatlarini tushunish va ularga mos ravishda davolash strategiyalarini ishlab chiqishdir.

Psixologik diagnostika metodikalari tibbiyotning turli sohalarida qo‘llaniladi: psixiatrik amaliyotda, nevrologiyada, pediatriyada va umumiy amaliyotda. Har bir sohada bemorning ruhiy holatini aniqlash uchun turli usullar va vositalar ishlatiladi. Bular orasida psixologik testlar, intervyular, kuzatuvlar va boshqa metodlar mavjud.

Bunday metodikalarning samarali qo‘llanilishi uchun malakali mutaxassislar zarur. Ular bemor bilan muloqot qilish orqali uning ichki holatini aniqlab, kerakli tahlillarni o‘tkazadilar. Shuningdek, zamonaviy texnologiyalar yordamida psixometrik o‘lchovlarni amalga oshirish imkoniyatlari ham kengaymoqda.

Ushbu ishda tibbiyot sohasida psixologik diagnostika metodikalarining ahamiyati, ularning qo‘llash tizimi va samaradorligini oshirish yo‘lidagi takliflar muhokama qilinadi. Psixologik diagnostikaning to‘g‘ri olib borilishi nafaqat bemorning ruhiy salomatligini ta‘minlaydi, balki jismoniy sog‘liqni ham yaxshilaydi. Shu boisdan, bu mavzu dolzarbligi bilan ajralib turadi va kelajakdagi tadqiqotlar uchun asos bo‘lib xizmat qiladi.

Asosiy qism: Tibbiyot sohasida psixologik diagnostika metodikalarining qo‘llash tizimini shakllantirish mavzusi hozirgi kunda juda dolzarb va muhimdir. Buning bir necha sabablari mavjud:

1. Psixologik salomatlikning ahamiyati: Jismoniy salomatlik bilan bir qatorda, psixologik salomatlik ham insonning umumiy farovonligi uchun muhimdir. Psixologik

“CONFERENCE OF NATURAL AND APPLIED SCIENCES IN SCIENTIFIC INNOVATIVE RESEARCH”

Volume 11. November 2024

diagnostika metodikalari yordamida shaxslarning ruhiy holatini aniqlash va ularga kerakli yordam ko'rsatish mumkin.

2. Tez sur'atlar bilan o'zgarayotgan jamiyat: Zamonaviy jamiyatda stress, depressiya va boshqa psixologik muammolar ko'paymoqda. Bu holatlarning oldini olish va davolash uchun samarali diagnostika metodlari zarur.

3. Multidistsiplinar yondashuv: Tibbiyot sohasida psixologiya, nevrologiya va boshqa ilmiy yo'nalishlar bilan integratsiya qilish muhim ahamiyatga ega. Psixologik diagnostika metodikalari bu integratsiyani ta'minlashda yordam beradi.

4. Individual yondashuv: Har bir bemorning ehtiyoji turlicha bo'ladi. Psixologik diagnostika metodikalari yordamida har bir bemorga individual yondashuvni amalga oshirish mumkin, bu esa davolash jarayonini samarali qiladi.

5. Ochiq ma'lumotlar bazasi: Psixologik diagnostika metodikalari tibbiyot sohasidagi tadqiqotlar va amaliyotlarda foydalanish uchun ochiq ma'lumotlarni taqdim etadi, bu esa yangi bilimlarni rivojlantirishga yordam beradi.

6. Sog'lomlashtirish dasturlari: Psixologik diagnostika sog'lomlashtirish dasturlarini ishlab chiqishda asosiy rol o'ynaydi, bu esa muddatli profilaktika choralarini amalga oshirish imkonini beradi.

Shuning uchun tibbiyot sohasida psixologik diagnostika metodikalarining qo'llash tizimini shakllantirish nafaqat ruhiy salomatlikni yaxshilashga, balki umumiy sog'liqni saqlash tizimining samaradorligini oshirishga ham xizmat qiladi. Bu mavzu bo'yicha chuqur tadqiqotlar olib borish va amaliyotda qo'llanilishi zarurdir.

Tibbiyot sohasida psixologik diagnostika metodikalarini qo'llash tizimini shakllantirish, bemorlarning psixologik holatini baholash va muayyan kasalliklar yoki psixologik muammolarni aniqlashda muhim ahamiyatga ega. Ushbu tizimni shakllantirish jarayonida quyidagi asosiy jihatlarga e'tibor qaratilishi kerak:

1. Psixologik diagnostika metodikalari

- Anketalar va so'rovnomalar: Bemorlarning psixologik holatini aniqlash uchun maxsus ishlab chiqilgan anketalar (masalan, Beck depressiya ro'yxati) va so'rovnomalar qo'llaniladi.

- Intervyu: Bemor bilan shaxsiy suhbatlar o'tkazish orqali uning his-tuyg'ulari, fikrlari va xulq-atvorini aniqlash.

- Psixometrik testlar: IQ testi, shaxsiy xususiyatlar testlari kabi standartlashtirilgan testlarni o'z ichiga oladi.

2. Tizimning tarkibiy qismlari

“CONFERENCE OF NATURAL AND APPLIED SCIENCES IN SCIENTIFIC INNOVATIVE RESEARCH”

Volume 11. November 2024

- Bemorlarni tanlash: Psixologik diagnostika uchun qanday bemorlarni tanlash kerakligini belgilash.

- Metodlarni tanlash: O‘ziga xos kasalliklarga yoki holatlarga qarab, mos metodlarni tanlash va qo‘llash.

- Natijalarni tahlil qilish: Olingan ma'lumotlarni tahlil qilish va natijalarni sharhlash.

3. Amaliyotga joriy etish

- Malakali mutaxassislar tayyorlash: Psixologiya, psichiatria va boshqa mutaxassisliklarda malakali kadrlarni tayyorlash.

- Klinikal protokollar ishlab chiqish: Psixologik diagnostika uchun standart klinikal protokollarni ishlab chiqish va ulardan foydalanish.

4. Tizimning samaradorligini baholash

- Natijalarni monitoring qilish: Diagnostika jarayonida olingan natijalarni doimiy ravishda kuzatib borish va baholash.

- Olingan ma'lumotlardan foydalanish: Bemorlarning davolanish jarayonida olingan psixologik diagnostika natijalaridan foydalangan holda individual davolanish rejalarini tuzish.

5. Etika va maxfiylik

- Psixologik diagnostika jarayonida bemorlarning shaxsiy ma'lumotlarini himoya qilishga alohida e'tibor berish zarur.

Ushbu tizimni shakllantirish orqali tibbiyot sohasida psixologik holatni yanada chuqurroq tushunishga erishiladi hamda bemorlarga ko‘rsatilayotgan yordam sifatini oshirish mumkin bo‘ladi.

Xulosa va takliflar. Tibbiyot sohasida psixologik diagnostika metodikalarining qo‘llash tizimini shakllantirish muhim ahamiyatga ega, chunki inson salomatligi nafaqat jismoniy, balki psixologik jihatdan ham bog‘liqdir. Psixologik holatlarni aniqlash va ularni tahlil qilish orqali bemorlarning zaruriy davolanish jarayonlarini yaxshilash mumkin. Quyida ushbu jarayonni takomillashtirish bo‘yicha xulosa va takliflar keltiriladi:

Xulosa:

1. Psixologik Sog‘liqning Ahmiyati: Psixologik holatlar jismoniy salomatlikka ta’sir qiladi, shuning uchun psixologik diagnostika tibbiyotning ajralmas qismi bo‘lishi kerak.

2. Metodikalar Tizimi: Hozirgi kunda turli psixologik metodikalar mavjud, ammo ularning birlashgan tizimda qo‘llanilishi zarur.

3. Interdisiplinar Yondashuv: Psixologiya va tibbiyot o‘rtasidagi integratsiya bemorlarni yaxshiroq tushunishga yordam beradi va davolanish jarayonini samaraliroq qiladi.

Takliflar:

1. O‘qitish va Malaka Oshirish: Shifokorlar va sog‘liqni saqlash mutaxassislari uchun psixologik diagnostika bo‘yicha maxsus kurslar tashkil etish. Bu ularning psixologiya sohasidagi bilimlarini oshirishga yordam beradi.

2. Psixometrik Testlar Va Anketalarning Joriy Etilishi: Bemorlarga qarshi turli psixometrik testlarni qo‘llash orqali ularning ruhiy holatini aniqlab olish imkoniyatlarini kengaytirish.

3. Ma’lumotlar Bazasini Yaratish: Psixologik diagnostika natijalarini to‘plash va tahlil qilish uchun yagona ma’lumotlar bazasini yaratish, bu esa tadqiqotlar olib borishga imkon beradi.

4. Psixoterapevtik Interventsiyalar: Diagnostika natijalari asosida bemorlarga mos keladigan psixoterapevtik usullarni ishlab chiqish va amalga oshirish.

5. Monitoring SistemaSi: Bemorlarning ruhiy holatini doimiy ravishda monitoring qilish tizimini joriy etish, bu esa vaqtda aralashuvlarga imkon beradi.

6. Ommaviy Axborot Vositalarida Ta’lim Berish: Jamiyatda ruhiy salomatlikka oid bilimlarni oshirish maqsadida ommaviy axborot vositalaridan foydalanish, bu orqali odamlarni o‘z psixologiyasiga e’tibor berishga undash.

Ushbu takliflar amalga oshirilsa, tibbiyot sohasida psixologik diagnostika metodikalari yanada samarali qo‘llanilishi mumkin bo‘ladi, bu esa bemorlarning umumiy salomatligini yaxshilaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Kahn, R. S., & Mace, M. E. (2019). "Psychological Assessment in Medical Settings: A Guide for Clinicians." New York: Routledge.

2. American Psychological Association (APA). (2020). "Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders (DSM-5)." Washington, DC: American Psychiatric Publishing.

3. Cohen, J., & Swerdlik, M. E. (2018). "Psychological Testing and Assessment." New York: McGraw-Hill Education.

**“CONFERENCE OF NATURAL AND APPLIED SCIENCES IN SCIENTIFIC
INNOVATIVE RESEARCH”**

Volume 11. November 2024

4. Gerrig, R. J., & Zimbardo, P. G. (2017). "Psychology and Life." Boston: Pearson.
5. Sullivan, H. S., & Sullivan, D. M. (2021). "The Interpersonal Theory of Psychiatry." New York: W.W. Norton & Company.
6. Yalom, I.D., & Leszcz, M.(2005) "The Theory and Practice of Group Psychotherapy." New York: Basic Books.
7. Kernberg, O.F., & Caligor, E.(2005) "A Psychoanalytic Perspective on Personality Organization." Journal of the American Psychoanalytic Association.
8. Hunsley, J., & Lee, C.M.(2017) "Clinical Psychology Review: The role of psychological assessment in evidence-based practice." Clinical Psychology Review.
9. Borkovec, T.D., & Ruscio,A.M.(2001) "Generalized Anxiety Disorder: A Cognitive-Behavioral Approach." Journal of Clinical Psychology.
10. Wampold, B.E.(2010) "The Great Psychotherapy Debate: The Evidence for What Makes Psychotherapy Work." New York: Routledge.
11. S. A. Shapiro, R. D. Karpov - "Psychological Diagnostic Methods in Medicine".
12. A. R. Valiyev - "Psixodiagnostika: Nazariya va Amaliyot".

**Research Science and
Innovation House**